



«Бібліотечне укриття» для громади міста

(З досвіду роботи Смілянської МЦБС)

Черкаси – 2023

Управління культури
та охорони культурної спадщини
Черкаської обласної державної адміністрації
Комунальний заклад «Обласна універсальна наукова
бібліотека імені Тараса Шевченка»
Черкаської обласної ради

**«Бібліотечне укриття»
для громади міста**

(З досвіду роботи Смілянської МЦБС)

«Бібліотечне укриття» для громади міста : з досвіду роботи
Смілянської МЦБС / Комунал. закл.«Обл.універс. наук. б-ка ім.
Тараса Шевченка» Черк. обл. ради; уклад. І.В. Терещенко . –
Черкаси, 2023.– 8с.

Підготували: І.А. Огус

Укладач: І.В. Терещенко

Відповідальний за випуск: Л.Д. Дядик

Комп'ютерний набір: І.В. Терещенко

Підписано до друку 15.05. 2023. Тир.30. Ксерокс ОУНБ ім. Тараса Шевченка

Різні часи потребують різних підходів до роботи бібліотек. Після 24 лютого 2022 року, основне питання, яке поставили перед собою бібліотечні заклади Смілянської міської ЦБС: «Яка нова роль та місія бібліотек в період воєнного стану?». Першими діями, як і багатьох українців, стала активна волонтерська діяльність.

За даними управління праці та соціального захисту населення, в місті Сміла зареєстровано понад 7 тисяч внутрішньо переміщених осіб, переважно жінки та діти. Саме тому публічні бібліотеки стали не просто місцями, де можна взяти книгу чи переглянути періодичку, а й місцем для отримання психологічної, інформаційної та комунікативної допомоги.

З метою реалізації усіх цих завдань був втілений **проект «Бібліотечне укриття»**, який запрацював в усіх бібліотеках Смілянської міської ЦБС з урахуванням інтересів і потреб цільової аудиторії кожної окремо взятої установи. В рамках цього проекту були організовані різноманітні хаби, клуби, студії, проведено безліч тренінгів, зустрічей, майстер-класів, презентацій, ігор тощо. До прикладу, в БФ №1 було відкрито клуб для дорослих «ДОКА», в якому люди збираються для спілкування, обговорення новин, отримання інформації за темами що їх цікавлять, участі у різних майстер-класах.

У БФ №3 під час війни бібліотекарями було організовано арт-клуб для дітей «Кольорові долоньки». В своєрідній майстерні діти мають чудову можливість брати безкоштовні уроки образотворчого мистецтва у

відомого місцевого художника та волонтера Олександра Міщенко.

У БФ №4 було відкрито дитячий гурток «Паперові маги», де діти щотижня збираються щоб опанувати магію перетворення паперу у яскраві вироби і фігури. В БФ №5 продовжувала працювати арт-студія для дорослих «Поринь у веселку», але її відвідувачі, врахувавши реалії війни та потреби громади і військових, змінили напрям своєї діяльності і почали волонтерити: шили Державні Прапори та теплі пледи для солдат, в'язали шерстяні шкарпетки і все це відправляли на передову. Крім того, в цій же бібліотеці, запрацював логістичний дитячий клуб для діток-переселенців. Місцева волонтерка – логопед допомагала дітям не лише в постановці вимови, а й займалась розвитком дитячого мислення, уваги, пам'яті, моторики. Крім того, залучивши інших волонтерів до допомоги дітям ВПО неодноразово збирала допомогу у вигляді іграшок, канцтоварів та предметів для навчання.

Створення коворкінгу для ВПО – «Коліжанки»

В рамках проекту «Бібліотечне укриття», для дорослих людей при ЦМБ ім. Олени Журливої було відкрито коворкінг/клуб «Коліжанки». Від початку війни до сьогодні, щосереди, люди збираються на чаювання, спілкування, обговорення нових книг та подій, обміну необхідною інформацією. Завдяки таким зустрічам та спілкуванню, бібліотекарі допомагали переселенцям у пошуку місця для проживання, у пошуку роботи, знайомили з місцевими волонтерськими службами та

організаціями, надавали гуманітарну допомогу. Під час реалізації проєкту, дорослі та діти з когорти вимушено переміщених осіб брали участь у циклі психологічних тренінгів від педагога та волонтера Тетяни Доценко. Практичні заняття були присвячені навчанню виходу з різних стресових станів, зняттю тілесної та внутрішньої напруги, формуванню стресостійкості, відновленню життєвих сил та енергії, здобуттю навиків саморегуляції та врівноваженості.

Організація благодійних акцій та заходів для підтримки ЗСУ.

Крім організації і проведення регулярних занять студій, клубів, хабів в рамках проєкту «Бібліотечне укриття», були організовані різноманітні благодійні акції та заходи з метою збору коштів та передачі їх на потреби ЗСУ. Найбільш результативними, успішними та масовими стали такі як: презентація персональної виставки картин місцевої художниці Ольги Теплової, презентації книг Олександра Слєпцовського «Найда» та «Поцілунок янгола» в центральній міській бібліотеці імені О.Журливої. Завдяки мистецькій виставці картин було продано 18 робіт художниці і зібрано понад 17 тис. грн. Зібрані кошти передані на потреби захисників нашої держави через Смілянський Благодійний Фонд «Допоможемо армії разом».

Презентація книг місцевого письменника, журналіста та фотографа Олександра Слєпцовського «Найда» та «Поцілунок янгола» також отримали

визнання і підтримку у громади, і кошти, зібрані від продажу творів, також були передані на потреби ЗСУ.

У травні 2023 року з метою підтримки 42 Черкаської мотострілкової бригади в місті було організовано благодійний ярмарок «Куємо перемогу разом» з продажу різноманітних виробів місцевих майстрів, сувенірної та іншої продукції. ЦБС долучилась до цієї акції, організувавши книжкову виставку «Незалежні, вільні, сильні» та запропонувавши учасникам ярмарку придбати книжки - комікси для дітей та молоді, надані партнером від IREX на тему протимінної безпеки.

Співпраця та волонтерство.

Від початку російсько-української війни, Смілянська міська ЦБС почала тісно співпрацювати з громадськими організаціями, благодійними фондами, а саме: ГО «Січ», БФ «Допоможемо армії разом», ГО «Смілянська самооборона», ГО «Десяте квітня». За зверненням БФ «Допоможемо армії разом», в Центральній міській бібліотеці ім. О.Журливої було виділено частину приміщення для збору та формування гуманітарної допомоги на період воєнного стану в Україні. Тісна співпраця бібліотекарів з цим благодійним фондом полягає у регулярній допомозі ЗСУ: зборі коштів на паливо, виготовленні домашньої випічки, передачі продуктів харчування та одягу, оберегів та листівок, пошиття пледів та інших необхідних предметів побуту.

У співпраці з Церквою євангельських християн - баптистів «Джерело життя» для підтримки та допомоги

мешканцям деокупованих територій України, а саме для Ізюмської ЦБС, бібліотекарями Смілянської міської ЦБС було зібрано та передано ліки, продукти харчування та інші речі першої необхідності.

Спільно з православною церквою бібліотекарі допомагають продуктами харчування та одягом військовим, які перебувають на лікуваннях.

Бібліотекарі розробили назву та логотип загальноміської акції «Сміливим від смілян». Волонтери, громадські організації, активісти та працівники ЦБС неодноразово брали участь у цій акції, готуючи домашнє випічку для передачі на передову нашим військовим.

В рамках проекту продовжується тісна співпраця з колегами - бібліотекарями штату Мінісота (США). За сприяння американського волонтера, партнера дитячої бібліотеки Сенді Бекінгем та перекладача Анни Фартушної на сайті Minitex була опублікована стаття про роботу бібліотек Сміли в умовах воєнного стану. У публікації розповідається про активну підтримку бібліотекарями переселенців, про допомогу та працю задля спільної перемоги в рамках «Бібліотечного укриття».

Міжнародний грандовий проєкт від USAID #ВільноХаб для молоді.

У 2022 році Смілянська централізована бібліотечна система стала переможцем грандового проєкту **#ВільноХаб** для молоді ВПО за програмою «Мріємо та діємо», яка впроваджується за фінансової підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) та виконується IREX. Цей проєкт був спрямований на

створення в публічних бібліотеках місць, де молодь отримує підтримку аби впоратись з новими викликами, адаптуватись до змін, налагодити комунікацію в громаді та продовжити неформальну освіту.

З метою реалізації проєкту, Смілянська МЦБС отримала від грандодавця численну кількість матеріалів для творчості, розвитку, інтелектуальних розваг, навчання, дозвілля та відпочинку. Бібліотечні заклади отримали: фліпчарти, коркові дошки, канцтовари, матеріали для майстер-класів засоби гігієни, каремати, пледи, м'які іграшки-подушки, настільні ігри, солодощі для чаювання, дезінфікуючі засоби, термопод та інші корисні предмети. Всі матеріали були використані для проведення в бібліотеках майстер класів, презентацій, тренінгів, арт-терапевтичних зустрічей, мовних занять, уроків здоров'я, кінопереглядів і відео-подорожей.

В рамках #ВільноХабу, протягом шести місяців було проведено близько 60 заходів для молоді від 10 до 35 років на такі теми як: медіа грамотність, кібергігієна та кібербезпека, протидія торгівлі людьми, мінна безпека, арт-терапія, психологічне розвантаження, профорієнтація та працевлаштування, а також гра в настільні інтелектуальні ігри. Заняття за проєктом #ВільноХаб відвідали близько 670 осіб. До участі в реалізації проєкту були залучені бібліотекарі, волонтери ВПО, які мали можливість пройти цілий курс різноманітних тренінгів та навчань, реалізувати свої навички та знання, а також отримати фінансову винагороду за свою працю у вигляді заробітної плати.

Хочеться відзначити різноманітність тем та напрямків проєкту. Особливу увагу та захоплення в учасників викликали такі івенти як: розмальовування сумок-шоперів, одягу, речей, малювання в техніці графіті та street-art, виготовлення виробів з екологічних матеріалів, сувенірів, дитячих іграшок, особлива зацікавили: «кавовий розпис» для дорослих і дітей, плетіння з газетної лози, виготовлення інтер'єрних композицій з ниток, кольорового паперу та інших матеріалів, малювання пластиліном (розвиток моторики рук для наймолодших), аплікації з тканини тощо.

**«Бібліотечне укриття» для дітей та їх родин
в центральній дитячій бібліотеці.**

У Смілянській центральній міській бібліотеці для дітей в рамках проєкту «Бібліотечне укриття», масовими та резонансними, були наступні заходи:

-конкурсно- ігрова програма «Неймовірна круговерть» від волонтерки Катерини Єлесіної. Темою інтерактивної гри було обрано «Українські загадки», що відкривають світ народної кмітливості, мудрості та гумору українців.

- урок безпечної поведінки на тему «Протимінна безпека» провели для юних відвідувачів дитячої міської бібліотеки працівники Головного управління ДСНС України у Черкаській області. Під час заходу діти та їхні батьки отримали багато корисної та цікавої інформації: переглянули відеоролики, дізналися про

правила поведіння у разі виявлення вибухонебезпечних предметів, різновиди боєприпасів та їх небезпеку. Також рятувальники наголосили на правилах безпечної поведінки у побуті та під час відпочинку на воді. Захоплюючим було знайомство з пожежним автомобілем, спорядженням та обладнанням вогнеборців. Діти мали змогу приміряти бронезахист саперів. На завершення зустрічі юних відвідувачів чекали подарунки: книги та інформаційні буклети – пам'ятки про правила пожежної безпеки.

Чудовий подарунок від колеги з м. Кембридж США Kirsten Vaughan отримала дитяча міська книгозбірня. Ігровий парашут – подарунок, який відмінно підходить для дитячих ігор та свят. Використовуючи ігровий парашут для проведення заходів, бібліотекарі матимуть більше можливостей об'єднувати учасників гри та навчати їх працювати в команді. Ігри з парашутом розвивають дитячу уяву та фантазію. Адже діти можуть уявити, що парашут – це будиночок, або море, або капелюшок гриба.

Урок хореографічної майстерності від Світлани Сніжко відвідали юні сміляни та гості міста. Світлана – студентка 3 курсу Київської академії мистецтв імені Павла Чубинського, спеціалізація «Народна хореографія». У минулому активна відвідувачка дитячої бібліотеки, а в майбутньому – тренер, педагог-хореограф, зараз вже викладає дітям в студії «Хореографія», де опановують сучасний танець. Урок танцювальної

майстерності був першим для більшості відвідувачів і наймовірно сподобався дітям.

Продовження проєкту «ВільноХаб: працевлаштування» - кар'єрні заходи для молоді.

У 2023 році в межах проєкту «Бібліотечне укриття» продовжили співпрацю з донором і партнером USAID Ukraine за програмою «Мріємо та діємо», втілюючи проєкт «ВільноХаб: працевлаштування.

За цим проєктом протягом шести місяців проводяться кар'єрні заходи для молоді: пошук роботи, підготовка документів для працевлаштування, тренінг з написання успішного резюме, мотиваційного та супровідного листів, тощо. З квітня 2023 року в центральній міській бібліотеці ім. Олени Журливої запустили коворкінг, завдяки якому допомагали молоді нашої громади та молоді з когорта ВПО орієнтуватись у просторі кар'єрних можливостей та з пошуком роботи. Спеціалісти бібліотеки пройшли курс дистанційного навчання від IREX з працевлаштування, а також залучали фахівців з Центру зайнятості та вищих навчальних закладів міста з метою організації тренінгів, інтерактивних зустрічей для молоді і усіх бажаючих отримати знання з підготовки документів для початку розвитку кар'єри.

З квітня по жовтень 2023 року двічі на тиждень, за умовами гранту, в бібліотеці проходили групові заняття у ВільноХабі. Крім того, постійно проводились індивідуальні консультації. Завдяки отриманій від

донора сучасній техніці та обладнанню на суму 5 тис. доларів, з'явилась можливість посилити ефективність роботи щодо надання послуг для молоді, забезпечити змістовне та якісне дозвілля, самореалізацію, участь у суспільному житті громади, а також пошук можливостей продовжувати навчання, розширювати кар'єрні горизонти та працювати.

Створення музею пам'яті і шани Герою та захиснику України – земляку Олексію Цибку.

Нажаль, у цій страшній війні гинуть кращі сини і доньки України і в тому числі земляки. Одним із загиблих у пекельних боях за Бучу став міський голова міста Сміла (2019-2020) Олексій Цибко. З перших днів Олексій Олександрович брав участь у військових діях під час вторгнення російської федерації до України у 2022 році, служив сержантом спецпідрозділу [Головного управління розвідки Міністерства оборони України](#).

Йому посмертно було присвоєно звання почесного громадянина міста Сміла та названо його ім'ям одну із смілянських вулиць. До війни пан Олексій був засновником регбійно-футбольного клубу «Сміла», а також капітаном збірної України з регбі та президентом Федерації регбі України (2003-2005). З метою увічнення пам'яті загиблого, місцевою владою та громадою було вирішено передати спортивні нагороди, кубки та медалі регбійно-футбольного клубу до Центральної міської бібліотеки ім. Олени Журливої для створення музею пам'яті Олексія Цибка і його спортивним

досягненням. Завдяки новоствореному музею, бібліотека розширила репертуар культурних послуг, залучила ком'юніті. Бібліотеку почали відвідувати ті сміляни та гості міста, які цікавляться не лише культурою та літературою, а й історією спортивного життя міста.

Багато зроблено бібліотечними працівниками для того щоб проєкт «Бібліотечне укриття», без перебільшення, став справжнім прихистком для багатьох українців, а тому виконує свою місію та задум.

Відгуки учасників проєкту. Історії успіху

<https://smila.city/articles/286125/znajshla-sebe-u-tvorchosti-pereselenka-z-luganschini-rozpovila-pro-nove-zhittya-u-smili>

Посилання на дописи про діяльність бібліотеки у проєкті «Бібліотечне укриття»

https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=696216198969607&id=100057436990314

https://www.youtube.com/watch?v=u_UyYj8oDXo

<https://www.youtube.com/watch?v=m1uB3cKJEXI>

<https://www.youtube.com/watch?v=Gwte4rZA7Hs>

<https://www.facebook.com/100063075287146/videos/992989911383502>

<https://www.youtube.com/watch?v=O46GcFY-N54>

<https://www.youtube.com/watch?v=9GyxNIDxa3o>

https://www.youtube.com/watch?v=sw_5fDWJYOU

<https://www.youtube.com/watch?v=nnYox0ItZjg>

Видавець: КЗ «ОУНБ імені Тараса Шевченка»
18000 м. Черкаси вул. Байди-Вишневецького,8
Електронна адреса: ounb@library.ck.ua
Науково-методичний відділ: metod@library.ck.ua